

Nr 233.

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 15, med förslag till lag om höjning av folkpensioner m. m.*

Vid föregående års riksdagsbehandling av de av regeringen föreslagna extra indextilläggen till folkpensionärerna framfördes från vårt håll, att pensionärerna genom en förhöjning av pensionernas grundpenning borde snarast möjligt få komma i åtnjutande av den standardförbättring som den arbetsföra befolkningen fått under de senare åren.

Kungl. Maj:t har nu i proposition nr 15 framlagt förslag om en avsevärd höjning av folkpensionernas belopp att utgå från den 1 maj 1953. Grunden till denna höjning angives vara att även folkpensionärerna skall beredas en rättvis andel i den allmänna standardförbättringen. Det måste emellertid från olika synpunkter beklagas att förslaget om denna förbättring för pensionärerna, vilken måste betraktas såsom en av de angelägnare sociala reformerna, icke framlagts förrän till årets riksdag.

Den föreslagna höjningen av folkpensionen har beräknats dra en kostnad av 260 miljoner kronor, varav 20 miljoner skulle täckas av kommunbidrag och 140 miljoner genom höjning av folkpensionsavgiften från 1,0 till 1,8 procent av den taxerade inkomsten för ensamstående och från 0,5 till 0,9 procent av samma inkomst för envar av äkta makar. På staten skulle sålunda komma att vila 100 miljoner kronor.

Avgiftshöjningen föreslås icke träda i kraft förrän den 1 januari 1954, varemot de höjda folkpensionsbeloppen skall utgå från den 1 maj 1953. Härigenom kommer staten under tiden 1 maj 1953 till årets slut icke att beredas någon inkomstökning. Pensionsavgiften kommer därigenom under reformens första år icke att inbringa 140 miljoner kronor utan endast 47 miljoner kronor.

Såsom framgår av propositionen har efter genomförandet av 1946 års folkpensionsreform indextillägg till folkpensionen beslutats, varigenom denna höjts med 35 procent utan att någon höjning av folkpensionsavgiften förekommit. Vidare utgick under 1952 på grund av särskilt riksdagsbeslut ett extra tillägg motsvarande 5 procent av grundpensionen. Den nu föreslagna höjningen av folkpensionsavgiften bör därför icke sättas i relation till de kostnader, som den i proposition nr 15 föreslagna pensionshöjningen skulle medföra i höjda kostnader, alltså 260 miljoner kronor, utan till kostnader på inemot 560 miljoner kronor, som motsvarar den totala höjningen från 1946.

Ett genomförande av den föreslagna höjningen av folkpensionen

skulle innebära, att de totala kostnaderna för folkpensioneringen komme upp i icke mindre än omkring 1 300 miljoner kronor. Med hänsyn till den nuvarande befolkningsutvecklingen, vilken medför att antalet åldringar väsentligt stiger, har man att räkna med att statens utgifter för folkpensioneringen kommer att avsevärt ökas. Det är därför angeläget att redan nu planera finansieringen av folkpensionerna så, att man erhåller de ekonomiska förutsättningarna för den nu föreslagna pensionshöjningens trygga genomförande. Särskilt i nuvarande ekonomiska läge med dess synnerligen ovissa utsikter ter det sig angeläget att genom en höjning av folkpensionsavgiften söka underlätta möjligheterna att hålla en skälig standard för folkpensionärerna. En sådan höjning utgör också ett bevis för att de i arbetsför ålder befintliga skattebetalarna är beredda att göra den relativt obetydliga uppoffring en höjning av folkpensionsavgiften skulle innebära för att tillförsäkra folkpensionärerna deras förmåner. Vi har därför funnit det lämpligt att undersöka möjligheterna till ytterligare höjning av folkpensionsavgiften.

I propositionen har någon redogörelse icke lämnats för de försäkringsmatematiska beräkningar som må ha legat till grund för förslaget om en höjning av folkpensionsavgiften från 1,0 till 1,8 procent. För att själva kunna bedöma förslaget har vi därför låtit företaga vissa beräkningar. Dessa beräkningar hänför sig till sådan manlig pensionsberättigad, vars ålderspension nu föreslås höjd till 1 750 kronor.

Det första avgörande man därvid har att träffa är vilken räntefot beräkningarna skall grunda sig på. Efter olika överväganden har vi kommit till det resultatet att en räntefot på 2,5 procent är den i detta sammanhang lämpligaste. Avgörande betydelse har därvid tillmätts det förhållandet att tillgängliga tabeller för den försäkringstekniska kalkylen grundar sig på dödlighetssiffror som numera får anses i någon mån föråldrade. Höjningen av medellivslängden under senare år är ganska väsentlig, churu den icke föranlett utarbetande av nya tabeller. Då vi sålunda utgått från tabellerna för 2,5 procent, innebär detta följaktligen att de resultat vi erhållit i realiteten motsvarar en högre räntefot än 2,5 procent.

Folkpensionsavgift utgår i normalfallet från en ålder av 16 till en ålder av 66 år. Under förutsättning att folkpensionsavgiften under hela tiden skulle utgå med samma belopp, skulle mot en från och med 67 års ålder utgående folkpension svara en årlig avgift på omkring 137 kronor. Med det nu framlagda förslaget skulle detta motsvara en taxerad inkomst på ungefär 7 600 kronor och alltså en verklig inkomst på mer än 8 000 kronor. I praktiken är det naturligtvis endast undantagsvis som det förekommer att skattskyldig redan från och med sitt sextonde år har en sådan inkomst. Vi har därför också företagit beräk-

ningar rörande den för varje år erforderliga avgiften om man utgår från att denna börjar erläggas vid respektive 18, 20 och 25 års ålder och därvid kommit till respektive cirka 148, 160 och 196 kronor per år.

Vid genomförande av 1946 års reform torde man ha utgått från den principen att folkpensionsavgiften icke skall överstiga det belopp som försäkringsmässigt erfordras för dem som har att erlægga maximibelopp. Det torde emellertid vara uppenbart att det endast i sällsynta undantagsfall förekommer att en skattskyldig under hela sin avgifts- pliktiga levnad betalar maximiavgift. Det är därför inte verklighetsbetonat att grunda beräkningarna på antagandet att en skattskyldig betalar maximibelopp redan från och med sitt sextonde år. Vilken ålder som lämpligen i stället bör väljas är givetvis vanskligt att bedöma. De som över huvud taget kommer upp till maximibelopp inträder i allmänhet relativt sent i förvärvsarbete. Det torde därför kunna göras gällande att de beräkningar som utgår från att pensionsavgift erlägges från 25 års ålder är mer realistiska. Såsom ovan anförts skulle man då räkna med en avgift på 196 kronor för ålderspension på 1 750 kronor. Tager man i detta sammanhang även hänsyn till att invalidpension å 200 kronor kan förekomma, får avgiften ökas med 4 kronor, varför slutresultatet blir en folkpensionsavgift på 200 kronor.

En maximiavgift på 200 kronor skulle betyda en fördubbling av den hittillsvarande maximiavgiften. För dem som inte har att erlægga maximiavgift bör man i motsvarande mån räkna med fördubbling, vilket alltså betyder att avgiften skulle uttagas med 2 procent av den taxerade inkomsten i stället för 1 procent. Avgiften för ensamstående kommer då att nå sitt maximum vid en inkomst mellan 11 000 och 12 000 kronor. En sådan inkomstnivå ligger icke oväsentligt över den genomsnittliga inkomsten i landet. De som kommer upp i en inkomst, som skulle föranleda uttagande av ur försäkringsmatematisk synpunkt tillräckligt hög folkpensionsavgift, blir därför även med en fördubbling av den hittillsvarande pensionsavgiften relativt fåtaliga. För att ytterligare kunna bedöma denna fråga har vi undersökt, hur stor avgift som skulle erfordras från och med 16 till och med 39 års ålder under förutsättning att avgiften från och med 40 till och med 66 år utgår med ett maximibelopp å 200 kronor. Resultatet har blivit att man under de tidigare åren då skulle betala omkring 105 kronor per år. Detta motsvarar en årsinkomst på omkring 6 000 kronor. Denna beräkning synes oss styrka att en avgift motsvarande 2 procent av den taxerade inkomsten och maximerad till 200 kronor skulle bättre motsvara den föreslagna folkpensionen än den avgift på respektive 1,8 procent och 180 kronor som föreslagits i propositionen.

Våra beräkningar ovan avser som nämnt ensamstående manlig skattskyldig. För ensamstående kvinnor skulle beräkningarna ha givit till

resultat en något högre avgift, eftersom medellivslängden för kvinnor är högre än för män. Vad åter angår äkta makar är pensionen för dessa tillsammans visserligen 20 procent lägre än för två ensamstående. Å andra sidan blir pensionsavgiftens maximibelopp för äkta makar, 400 kronor, ännu mera sällan förekommande än i fråga om ensamstående. Dessutom tillkommer i vissa fall änkepension. Någon anledning att med hänsyn till här nämnda skattskyldiga draga andra slutsatser än den vi kommit till med utgångspunkt från ensamstående manlig skattskyldig synes oss därför inte föreligga.

De överväganden vi här gjort har lett oss till den uppfattningen att folkpensionsavgiften bör höjas till i princip 2 procent.

Det synes oss som om man även ur psykologisk synpunkt kan motivera en avgift av nu föreslagen höjd. Det måste vara av värde att pensionen framstår såsom betingad av pensionstagarnas egna åtgärder genom att envar medborgare under sin arbetsföra ålder får erlagga en särskild icke alltför obetydlig pensionsavgift.

Med utgångspunkt från de av departementschefen i propositionen angivna siffrorna skulle en höjning av folkpensionsavgiften till 2 procent medföra en ökning av statens inkomster med 35 miljoner kronor. Går man emellertid ut från de siffror riksräkenskapsverket redovisat i sin inkomstberäkning — 225 miljoner för helt år vid nuvarande ordning — skulle en höjning från 1,8 till 2 procent betyda en inkomstökning för staten på 45 miljoner kronor.

En betydelsefull fråga är från vilken tidpunkt de höjda avgifterna skall utgå. Något avgörande skäl för att avgifterna inte skall utgå från samma tidpunkt som den, då förhöjningen av pensionsbeloppen inträder, har icke förebringats. Det naturliga måste i och för sig vara att avgiftshöjningen träder i kraft vid samma tidpunkt som pensionshöjningen.

På grund av att förslaget om förbättringar för folkpensionärerna icke framlades redan till föregående års höstsession, vilket yrkades från vårt håll, uppstår vissa tekniska svårigheter att genomföra de höjda avgifterna redan från den 1 maj i år. Skattetabellerna för den preliminära skatten under innevarande år har tillsammans med debetsedlarna redan utsänts till de skattskyldiga. Det skulle bli en alltför omständlig och kostsam procedur att nu makulera dessa tabeller och låta trycka och utsända nya. Det synes oss emellertid praktiskt genomförbart att genom radio och annonsering i pressen underrätta löntagarna om att ett ytterligare avdrag för höjda folkpensionsavgifter skall verkställas av arbetsgivarna. Ur enkelhetens synpunkt kan det vara lämpligt att låta avdraget utgå med en krona för varje påbörjat 100-tal kronor som lönen uppgår till, dock högst 8 kronor per månad för ensamstående och 16 kronor per månad för äkta make.

Vad åter angår frågan om en effektiv underrättelse till landets samtliga arbetsgivare, i den bemärkelse arbetsgivarbegreppet givits i uppborðsförordningen, finns det möjlighet att genom de arbetsgivarregister som föres vid de privata yrkesskadeförsäkringsbolagen och vid riksförsäkringsanstalten erhålla en något så när tillförlitlig förteckning över landets arbetsgivare. Till dessa har därefter de lokala skattemyndigheterna möjlighet att utsända bestämmelser om och anvisningar till hur avgiften skall debiteras.

Under återopandande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen, under förklarande att proposition nr 15 icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte

A. i princip besluta dels att folkpensionsavgiften skall från och med den 1 januari 1954 höjas från 1 till 2 procent av den taxerade inkomsten, dock högst till 200 kronor per skattskyldig, dels att en extra folkpensionsavgift av motsvarande storlek skall uttagas från och med den 1 maj 1953,

B. ävensom besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t i samband med framläggande av förslag om ändring av 19 § folkpensioneringslagen ville lägga fram förslag till författning om extra folkpensionsavgift från och med den 1 maj 1953 i så god tid att författningen kan tillämpas från och med nämnda dag.

Stockholm den 27 januari 1953.

Jarl Hjalmarson.

Erik Hagberg
i Malmö.

E. Birke.

Elis Håstad.

Martin Skoglund.

Folke Kyling.

T. G. v. Seth.

Ernst V. Staxäng.